

Webinar om kunnskapsgrunnlaget naturmangfold

Victoria Marie Kristiansen

Enhet for naturmangfold og verneområder

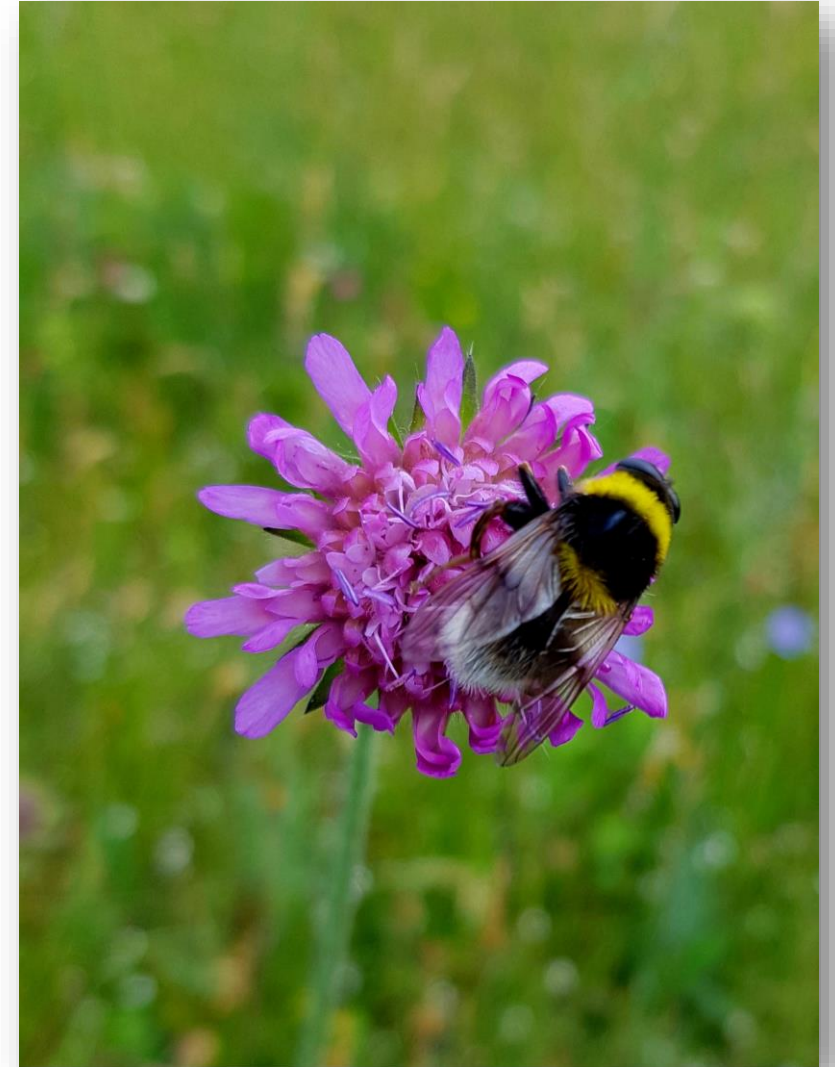
Statsforvalteren i Innlandet

22.11.2021

Webinarserie om naturmangfold

- **22. november: Kunnskapsgrunnlaget naturmangfold**
 - Gjennomgang av viktige kilder til kunnskap om naturmangfold (Naturbase, Artskart, databasen for sensitive artsdata, økologisk grunnkart)
 - Hvordan tolke/benytt registreringene som ligger i ulike databaser – hva må vi være obs på?
 - Hvordan vurdere naturmangfoldets tilstand og effekter på arter/naturtyper ved ulike tiltak? Hvor finne kunnskap om det?
 - Hva med den samla belastningen i et område? Hvor finne kunnskap om det?
- **Desember/januar: Naturtypedata i arealforvaltningen**
 - Kartlegging etter Miljødirektoratets instruks (NiN-metodikk) – gjennomgang av faktaark og hvilken informasjon disse gir
 - Lokalitetskvalitet – hvordan vurdere ulike registreringer opp mot hverandre
 - Hva er viktig å være obs på med den nye metodikken?
- **Januar/februar: Naturmangfoldvurderinger i enkeltsaker**
 - Bruken av de miljørettslige prinsippene i NML (§§ 8-12)
 - Vektlegging av naturmangfold i ulike saker - eksempler

Kunnskap er viktig for vurderinger etter NML

- Hvilket naturmangfold kan bli påvirket av et tiltak? Hva er relevant for den aktuelle saken?
- Hvilken tilstand har naturmangfoldet?
- Hvilke effekter har tiltaket på det aktuelle naturmangfoldet?
- Hva er den samla belastningen på enkeltarter, naturtyper og økosystemer?

Del 1: Hvilket naturmangfold kan bli påvirket?
Hva er relevant for den aktuelle saken?

Kilder til kunnskap

- Offentlige databaser er viktige kilder – eks. Naturbase, Artskart, databasen for sensitive artsdata m.fl.
- Offentlige publikasjoner, rapporter fra kartleggingsprosjekter o.l. er også viktige kilder
 - Ikke krav om å bruke kartleggingsrapporter dersom funnene ikke er gjort tilgjengelig i en database, men kan gi verdifull tilleggsinformasjon.
 - Kartleggingsrapporter, konsekvensutredninger o.l. som er gjort i tilknytning til det aktuelle tiltaket, skal inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget, selv om det ikke er synlig i en database ennå.
- Områder der det ikke dukker opp registreringer i databasene
 - Kan bety at ingen har undersøkt området tilstrekkelig ennå
 - Registreringer som ikke er lagt inn? Behov for utredninger?

Lokalkunnskap

Naturbase – naturtyper, arter og landskap

Inneholder mange ulike datasett som er nyttige i naturmangfoldsammenheng, f.eks.:

- **Naturvernområder**
- **Naturtyper** (bl.a. kartlagt etter DN håndbok 13 og Miljødirektoratets instruks, vegetasjonskartlegging, myrinformasjon)
- **Arter** (bl.a. arter av nasjonal forvaltningsinteresse, «hotspots», maskerte sensitive artsdata)
- **Landskap** (bl.a. verdifulle kulturlandskap, utvalgte kulturlandskap)

Naturtyper – DN håndbok 13

- Utvalgskartlegging - definerte naturtyper i håndboka – kun de som kartlegges
- Verdisetting etter fastsatte kriterier (varierer mellom naturtyper):
 - A-verdi: Nasjonalt viktig
 - B-verdi: Regionalt viktig
 - C-verdi: Lokalt viktig
- Inneholder forvaltningsråd/skjøtselsråd
- Både utenfor og innenfor verneområder
- I ferskvann og på land

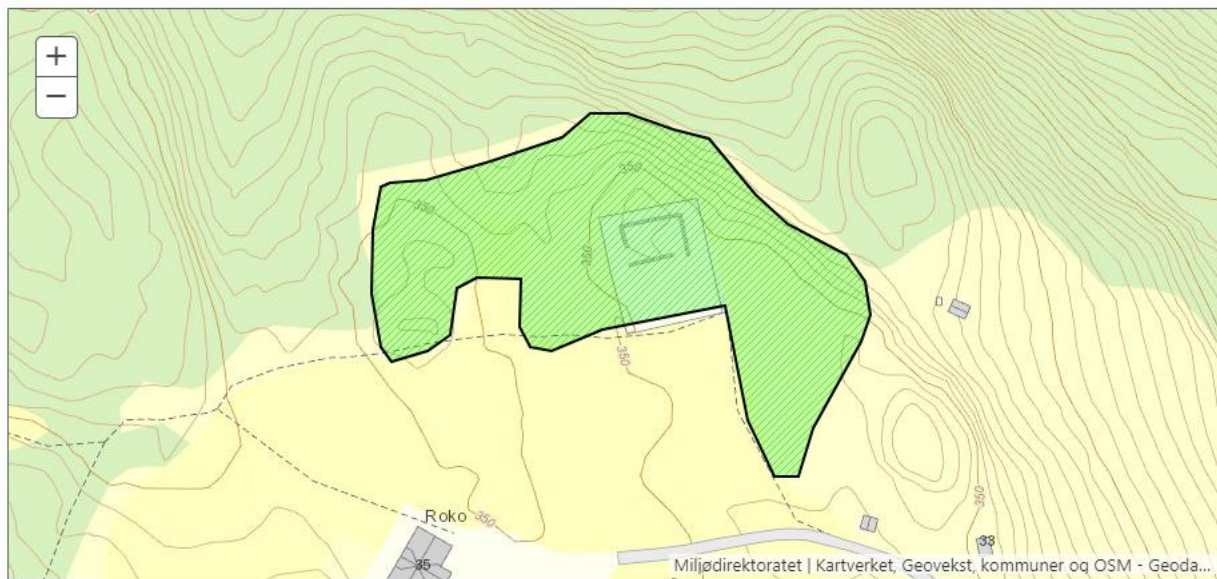
Rokoberget

ID	BN00066642
Naturtype	Slåttemark
Utforming	Frisk/tørr, middels baserik eng slått
Verdi	Svært viktig
Utvalgt naturtype	Slåttemark
Registreringsdato	09.09.2007
Hevdstatus	God hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Viktig lokalitet for varmekjær flora med mange rødlistearter representert. En hotspot-lokalitet i et ellers ganske artsfattig område. Dette, sammen med hevdene som slåtteenng, gjør at lokaliteten får verdien svært viktig (A).
Innledning	Beskrivelsen er innlagt av Bjørn Harald Larsen den 22.3.2010, basert på egen feltbefaring 9.9.2007, Larsen & Fjeldstad (2008) og opplysninger i Naturbase etter besøk her av Jan Wesenberg i juli 2003.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger ved bruket Roko vestre og omfatter kirkeruinene på Rokoberget og tørrengene rundt. Den er ganske klart avgrenset mot dyrket mark rundt det meste av lokaliteten. Rokoberget er en såkalt gabbroplugg, og dette gir grunnlag for en kravfull og variert flora her. Lokaliteten ligger på sparsomt med morenemasser i flatt terreng.
Naturtyper og utforminger	Rik/varmekjær tørreng inne i kirkeruinen og langs murene utenfor, som holdes i hevd med slått. Området rundt kirkeruinen har mye berg i dagen og grunnlende. Dunhavreeng (G7b) er viktigste vegetasjonstype.
Artsmangfold	Wesenberg beskriver lokaliteten slik (Naturbase): "Spesielt artsrik er selve ruinen, inngjerdingen rundt ruinen, området umiddelbart vest for den og nabokollen i vest. Viktige arter er villin, hjertegras, blåveis, dunkjempe, bakkemynte, bakkestjerne, smalfrøstjerne, vollmarikåpe, marianøkleblom, smalrapp, enghavre, dunhavre, kanelrose og blåvier. På selve ruinen ble et par rosetter av sandfiol funnet. Engstorkenebb (antakelig gjenstående fra gammel dyrking) er vanlig på selve ruinen. Skråninga av berget mot nord er tilgrodd med relativt ung skog. Her ble tysbast funnet. Mellom ruinen og vestre Roko gård er det en liten periodevis forsumpet forsengkning med stor populasjon av smårørkvein. På Vestre Roko og ellers i området er det markant innslag av varmekjære arter som skogkløver, smalkjempe, tjæreblom og flekkgrisøre." Vollmarikåpe er rødlistet som nær truet (NT). Hvitpil (VU) er plantet ved ruinen, mens vårveronika (NT) trolig finnes her fortsatt (registrert sist i 1997). I tillegg finnes flere eldre funn av rødlistearter fra Rokoberget og "Rokofjellet"; bl.a. huldrenøkkel (CR), enghaukeskjegg (VU), marinøkkel (NT), bakkesøte (NT) og brudespore (NT). Disse artene har trolig gått ut som følge av gjengroing og manglende hevd. Lokaliteten ble undersøkt, trolig ganske overfladisk, også av Often m.fl. (2007). Det ble gjort supplerende undersøkelser av floraen på og omkring kirkeruinen 9.9.2007. Smalfrøstjerne (VU) vokste rikelig i gjengroende eng inntil ruinen, mens ett eksemplar av bittersøte (NT) ble funnet inne på ruinområdet. Andre viktige arter var hjertegras, dunkjempe, gjeldkarve, bakkemynte, bakkestjerne, gulmaure og kjerteløyentrøst. Flere mindre flekker med tørrbergflora ble funnet rundt Roko vestre, men disse var ikke like artsrike, og de var dessuten i kraftig gjengroing.
Påvirkning	Lokaliteten skjøttes med vanlig plenslått, og deler av lokaliteten holdes åpen med tråkk.
Fremmede arter	Ingen registrert.

Råd om skjøtsel og hensyn Det anbefales at slåttene i og omkring kirkeruinen utvides noe, slik at også en del grunnlende knauser inntil inkluderes i slåtteennga.

Landskap	Lokaliteten inngår i kulturlandskapsområdet Rokoberget/Stensåsen, som fikk verdien verdivullt/regionalt viktig kulturlandskap (klasse 2) i kartleggingen av viktige kulturlandskap i Hedmark i 2007 (Larsen & Fjeldstad 2008).
Areal fra kartobjekt (daa)	5,5
Kommuner	3412 (Løten)
Kilder	Wesenberg, Jan . Larsen, Bjørn Harald . Larsen, B. H. & Fjeldstad, H. 2008. Kartlegging av utvalgte kulturlandskap i Hedmark i 2007. Resultater fra biologiske og kulturhistoriske registreringer i 13 kommuner. Miljøfaglig utredning rapport 2008-3. 196 s. + vedlegg. http://www.borchbio.no/MFURapporter/MU2008-03HEDMARKKL.PDF

Kjekt å vite 😊

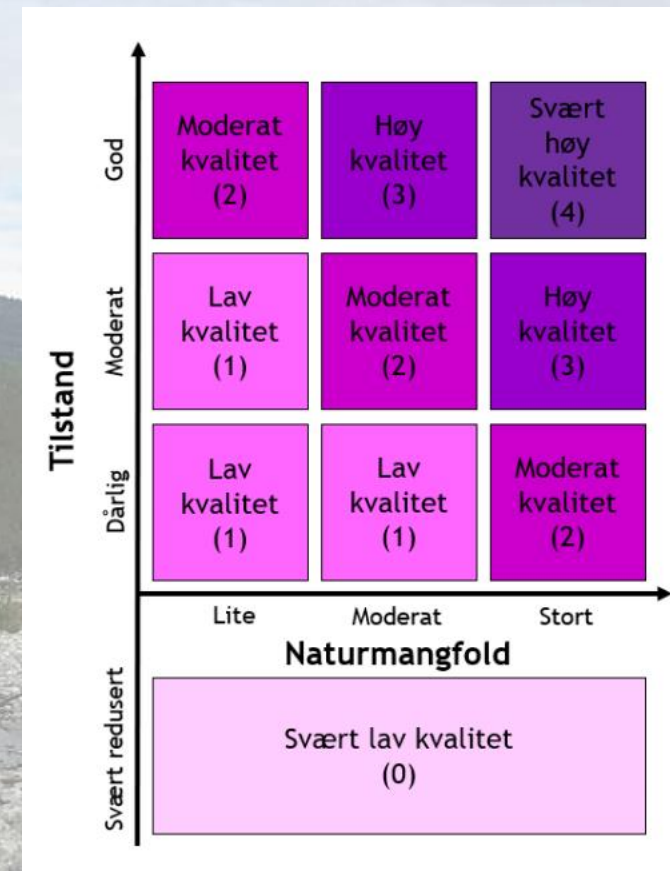
- Mangler dekningskart som viser hvilke områder der det er søkt etter naturtyper definert i håndboka, men ikke funnet - kunnskapshull
- Varierende kvalitet og presisjon på registreringene – eldre registreringer ofte mangelfulle og med dårlig presisjon – behov for opprydding
- Faglige vurderinger og aweininger gjort av kartlegger synliggjøres i faktaarket → bl.a. viktig ved restaureringspotensial o.l. – styrke ved metodikken

Naturtyper – Miljødirektoratets instruks

- Utvalgskartlegging – kun de definerte naturtypene som skal kartlegges, og kun de arealene der de forekommer.
- Utenfor verneområder og kun terrestrisk natur
- Ligner veldig på den som ble gjort etter DN håndbok 13, men er nå «pakket» inn i NiN-metodikken
- Skal kun framsette et naturfaglig grunnlag gjennom kartleggingen – økologisk lokalitetskvalitet
- Hvordan naturtypelokaliteter skal vektlegges i en konkret sak bestemmes av regelverket som regulerer aktiviteten i det konkrete området.

Økologisk lokalitetskvalitet -
Fastsettes på bakgrunn av parametere knyttet til naturmangfold og tilstand for hver naturtypelokalitet

Kartlag Filterlag... Filter

- NATURVERNOMRÅDER
- NATURTYPER, NATURMANGFOLD
 - Utvalgte naturtyper
 - Naturtyper - Miljødirektoratets instruks
 - Naturtyper - DN-håndbok 13
 - Naturtyper - DN-håndbok 19
 - Vegetasjon - Naturtyper
 - Myrinformasjon (DMK)
 - Korallrev
 - Israndavsetninger
 - Geologisk arv
 - Biogeografiske regioner
 - Inngrepstrie naturområder
 - Kartleggingsenheter - NiN
- ARTER OG ARTSFORVALTNING
- LANDSKAP

Jeg ønsker å... Skansen, Dalborga, Vårnes, Andersgard, Kapp, Raufoss, Vestre Toten, Mjøsa

Naturtyper NiN - Dekningskart
Projektområde: Jordbruksbygdene i Østre T
År: 2018
Oppdragsgiver: Miljødirektoratet
Oppdragstaker: Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarksenter AS

Georange Produktark
[Legg til i resultater](#) [Vis flere detaljer](#)

0 2km

Kartverket, Geovekst, kommuner og OSM - Geodata AS | Kartverket, Geovekst og kommuner - Geodata AS | Statens kartverk | NC

Lokalitetsbeskrivelse

Naturtype	Frisk kalkgranskog
Lokalitetskvalitet	Høy kvalitet
Utvalgsriterium	Truet, Sentral økosystemfunksjon
Rødlistekategori	VU
Kommune	Vestre Toten (3443)
Områdenavn	Valheim Ø
NIN Id	NINFP1810034079

Tilstand	Moderat
Tilstandsbeskrivelse	Trolig beitet tidligere men uten beitepreg nå. Utslagsgivende for lokalitetens kvalitet er særlig hogstklasse. Grandominert kalkrik skog i gjennomsnitt hogstklasse 3. Stedvis noe grunnlendt mark med oppstikkende kalkberg. Skogen har jevnt innslag av hogststubber og lite død ved (hovedsakelig ferske læger av små dimensjoner), med innslag av noe død ved av større dimensjoner, men lite sterkt nedbrutte læger.
Tilstandsvariabler ▾	(Se tilstandsvariabler...)

Naturmangfold	Stort
Naturmangfoldbeskrivelse	Utslagsgivende for lokalitetens kvalitet er særlig størrelse. Lokaliteten er stor og har innslag av arter som blåveis, fingerstarr, (trollbær, skogfiol, fagerklokke, vårerteknapp, grønnskurl, leddved mfl. Registreringen ble gjort før sopp fruktifiserte, og vurderingen av kalkinnhold måtte basere seg på karplante- og mosefloraen samt forekomst av noe kalkberg i dagen. Noe liggende død ved i partier, det meste under 30 cm.

NiN kartleggingsenhet(er) og definerende variabler

Hovedtypegruppe	Hovedtype	Kartleggingsenhet	NiN kode	Andel
Fastmarkssystemer	Skogsmark	C-4	NA_T4-C-4	50%
Fastmarkssystemer	Skogsmark	C-3	NA_T4-C-3	50%

Definerende variabler

Type variabel	Variabelgruppe	Variabeltema	Variabelnavn	Trinn	Kode
Definerende	Artssammensetning	AR	Relativ sammensetning av tresjiktet - Gran (Picea abies)	50 - 75 % dekning (3)	1AR-A-Plab_3

Lokalitetsdata

Areal	238 461 m²
Hovedøkosystem	Skog
Mosaikk	Nei
Nøyaktighet	God (20 - 50m)
Usikkerhet	Nei
Usikkerhetsbeskrivelse	
Kartleggingsdato	12.9.2018
Kartleggingsår	2018
Publiseringsdato	2.4.2019
Oppdragsgiver	Miljødirektoratet
Oppdragstaker	Dokkedeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS
Naturtypekode	NNF_RL2011_020
Kartleggingsinstruks	https://nedlasting.miljodirektoratet.no/NiN_Instrukser/Ntyp2018_kartleggingsinstruks.pdf

Bilder

+ 1 bilder

Beskrivelse av naturtypen Frisk kalkgranskog

Frisk kalkgranskog omfatter friske granskoger med innslag av kalkarter, særlig orkideer som rødflangre, skogmarihånd, stortveblad og marisko. Enheten er sjelden, da de rikeste granskogene på dypere jordsmonn gjerne havner i lågurtgranskog (KA=f,g) pga. mindre sterk kalk-kontakt ved tykkere jordlag (og dermed mangel på kalkarter). De fleste friske kalkgranskoger med orkideer som marisko er antagelig sesongfuktige, da den permeable kalksteinen tørker kraftig ut i tørkeperioder også der det vanligvis er mye vanntilsg (se under Tørkeutsatt kalkgranskog).

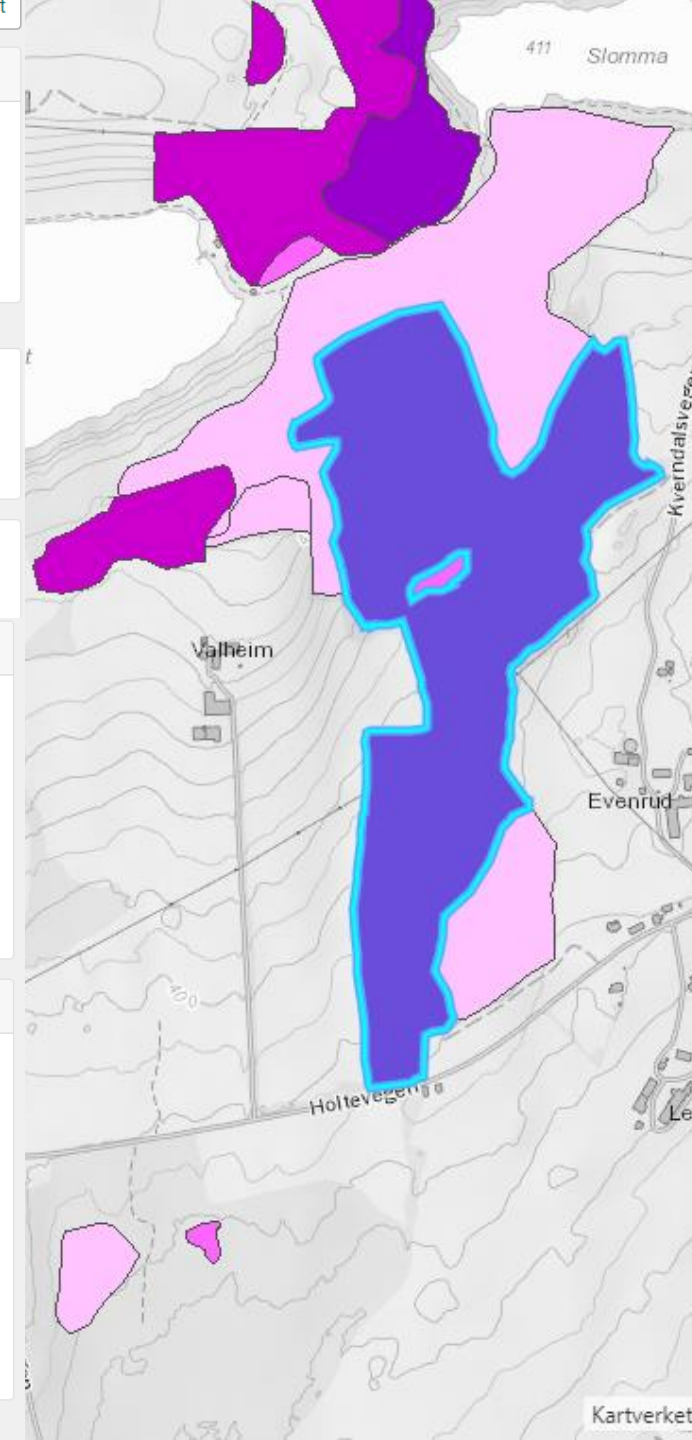
<https://www.miljodirektoratet.no/om-oss/roller/naturkartlegging/naturtyper/>

Naturtypen ble kartlagt med navnet Lågurt-grankalkskog i 2018.

Utvalgsriterium

Rødlistekategori:

Naturtypen inngår i vurderingsenheten Kalkgranskog (VU) på Norsk rødliste for naturtyper 2018.

Kjekt å vite 😊

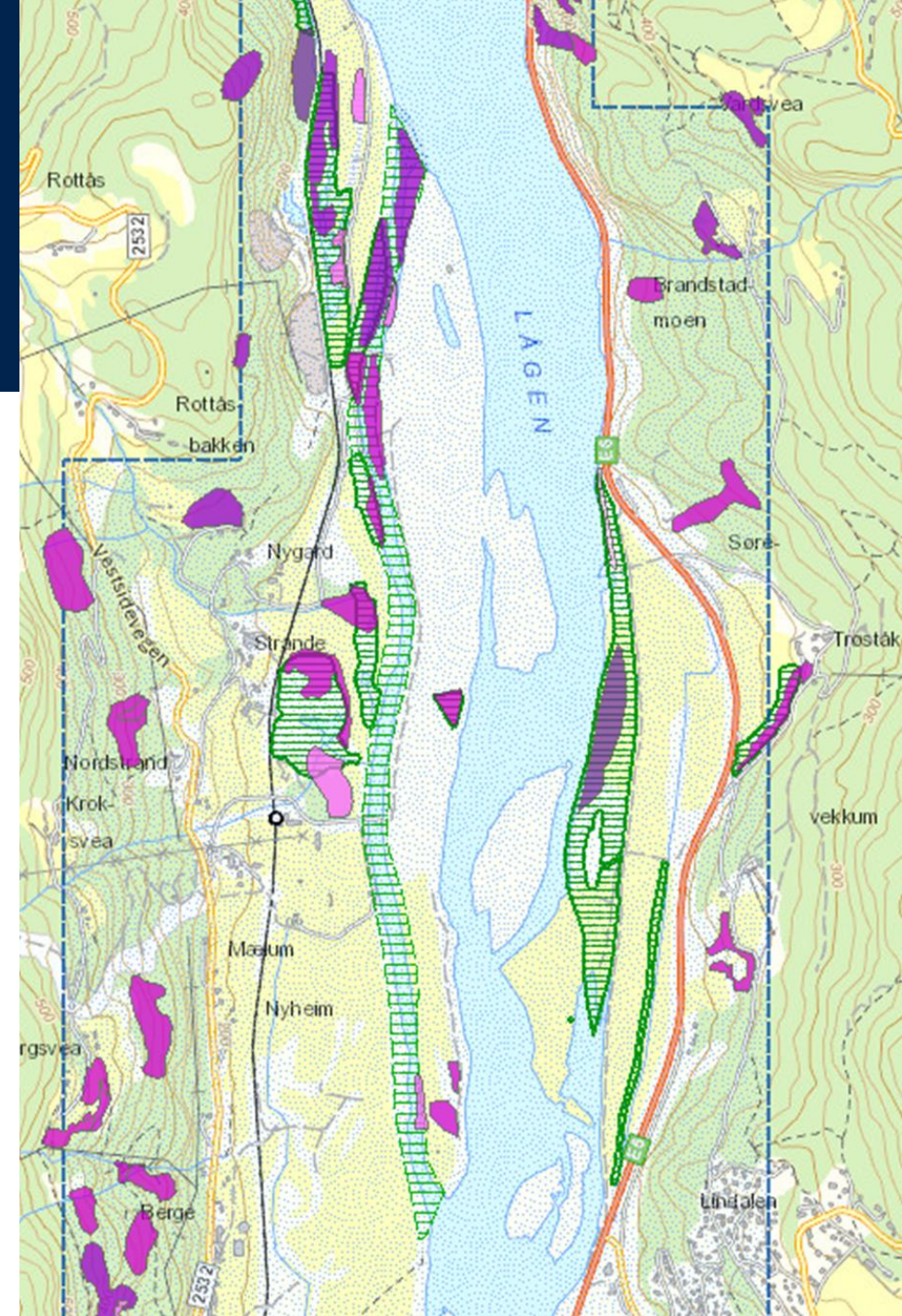
- Utfordringer knyttet til lokalitetskvalitet:
 - Størrelse vektet i mange tilfeller for høyt – gir stort utslag på lokalitetskvalitet, f.eks. for boreal hei
 - Bruk/hevd vektet i flere tilfeller for høyt – f.eks. semi-naturlig mark med svak hevd, men stort potensial for restaurering/gjenopptatt hevd kommer dårlig ut.
 - Legges ikke lengre vekt på landskapsøkologisk sammenheng i vurdering av lokalitetskvalitet
 - Utfordringer knyttet til faktaark og tekstlige beskrivelser:
 - Ikke mulig å forklare eller «moderer» skåren gjennom tekstlig beskrivelse
 - Ikke mulig å anslå potensial for artsfunn, restaureringspotensial, foreslå hensyn eller gi skjøtselsråd
 - Vanskelig å få fram hvilke naturtyper som er regionalt og lokalt viktige
- = Forvaltningen skal gjøres alle disse vurderingene basert på lokalitetskvalitetens som settes

Overlappende datasett

Føringer fra Miljødirektoratet:

- Naturtyper kartlagt etter DN håndbok 13 vil inntil videre eksistere som et parallelt datasett, sammen med naturtyper kartlagt etter Miljødirektoratets instruks (NiN).
- Der det er overlapp er det naturtyper kartlagt etter Miljødirektoratets instruks som gjelder.
- Polygoner kartlagt etter DN håndbok 13 som er fullstendig innenfor dekningskartet for NiN-kartlegging, kan ses bort fra.
- Polygoner kartlagt etter DN håndbok 13 som er delvis innenfor dekningskartet – bruk skjønn!

Vår oppfordring inntil videre – bruk begge datasettene for å få et så godt kunnskapsgrunnlag som mulig der dette er naturlig

Arter av nasjonal forvaltningsinteresse

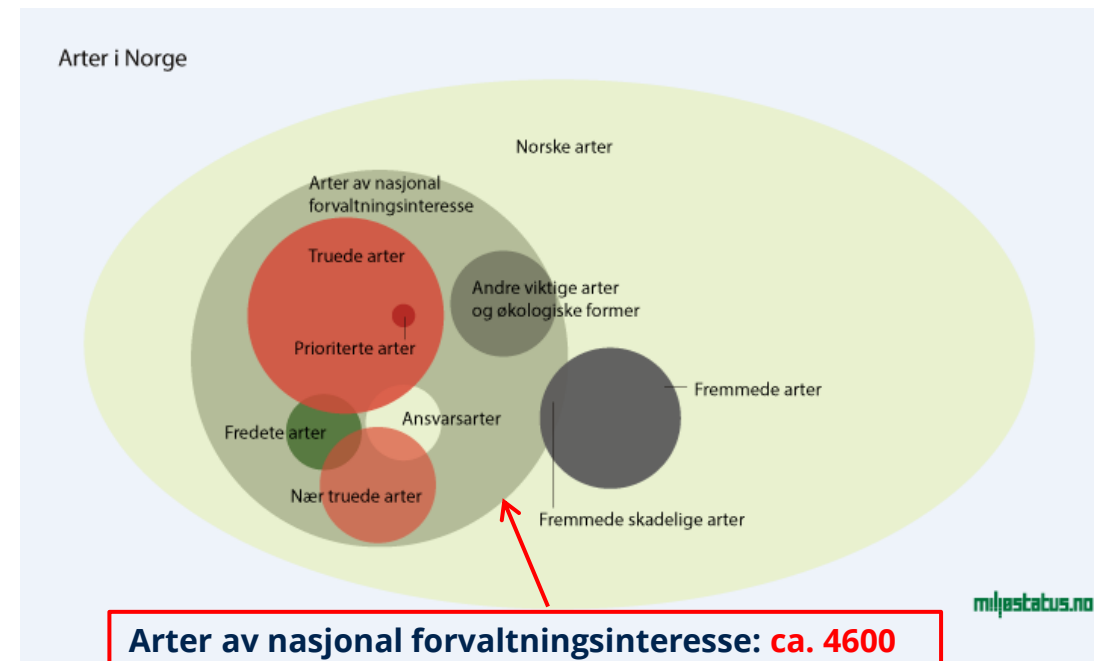
- Viser kartlagte forekomster av arter som Miljødirektoratet anser for å ha nasjonal forvaltningsinteresse.
- Valgt ut etter spesifikke kvalitetskrav (funksjon til art og geografisk presisjon) og åtte utvalgsriterier.
- Inndelt i ulike forvaltningsnivåer:

1) Arter av særlig stor forvaltningsinteresse

- 1) Trua arter
- 2) Prioriterte arter
- 3) Fredete arter
- 4) Spesielle økologisk former
- 5) Andre spesielt hensynskrevende arter

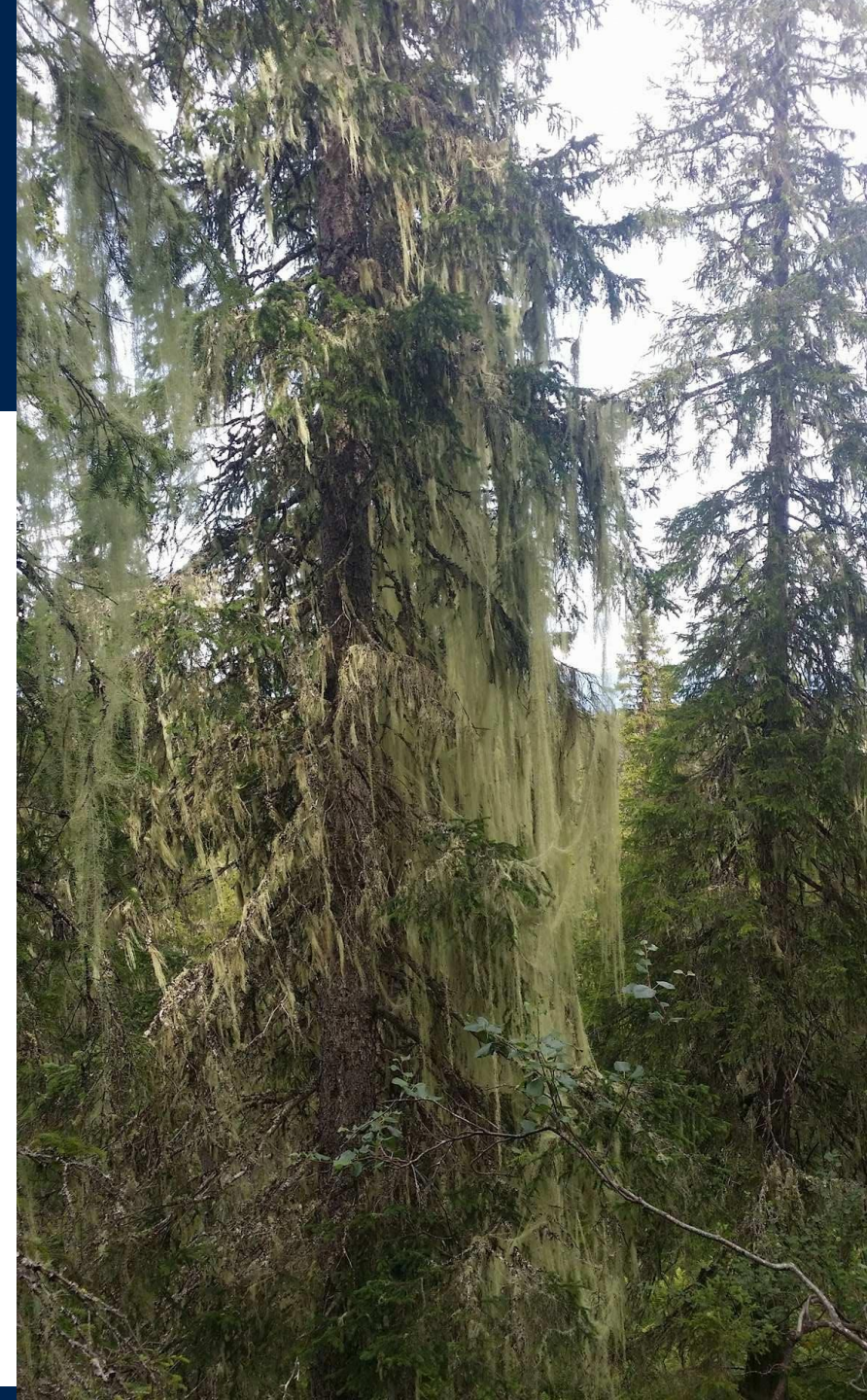
2) Arter av stor forvaltningsinteresse

- 1) Nær trua arter
- 3) Fremmede arter
- 4) Ansvarsarter

Truede arter - hotspots

- Modellerte «hotspots» for truede arter og truede ansvarsarter for artsgruppene insekter og edderkoppdyr, karplanter, lav, moser og sopp
- **Formål:** Danne grunnlag for en geografisk prioritering av områder i arbeidet med bevaring av biologisk mangfold på nasjonal skala.
- Bruk i praktisk forvaltning:
 - Egner seg kun til grov prioritering og tar ikke hensyn til om områder er intakte eller ikke
 - Indikerer artsforekomster, men er ikke det samme som faktiske artsfunn
 - Må brukes sammen med andre kilder som har konkrete artsregistreringer e.l.

Artskart – kun artsdata

- Eies av Artsdatabanken og henter data fra mange ulike fagmiljøer, frivillige organisasjoner, samt Artsobservasjoner.
- Kvaliteten varierer mye – «alle» kan melde inn registreringer
- Presisjon og alder viktig å vurdere – sunn fornuft!
- De fleste arter er ufullstendig kartlagt – ikke alle områder er like godt undersøkt.
- Noen artsfunn er gamle og arten kan være forsvunnet fra lokaliteten – i liten grad dokumentert

The screenshot displays the Artskart interface. At the top, the logo for Artskart and GBIF is visible. The main content is a map of Norway with numerous circular markers of varying colors (red, orange, black) and sizes, each labeled with a number representing a species record. A detailed information panel is overlaid on the left side of the map, showing the following data:

- Taksonomi**
 - Populærnavn: dragehode
 - Artsgruppe: Karplanter
 - Vit. navn: Dracocephalum ruyschiana
 - Autor: L.
- Funnopplysninger**
 - Funndato: 12. jul 1906
 - Finner/samler: Fridtz, R. E.
 - Artsbestemt av: Fridtz, R. E.
 - Funntype: Menneskelig observasjon
 - Bilde(r): Nei
 - URL:
- Georeferanse**
 - Koordinatpresisjon (m): 29 007
- Sted**
 - Fylke: Innlandet
 - Kommune: Nordre Land
 - Stedsnavn: Østsinnen
- Databaseinformasjon**
 - Institusjon: [Naturhistorisk Museum - UiO](#)
 - Samling: vxi hos Naturhistorisk M...

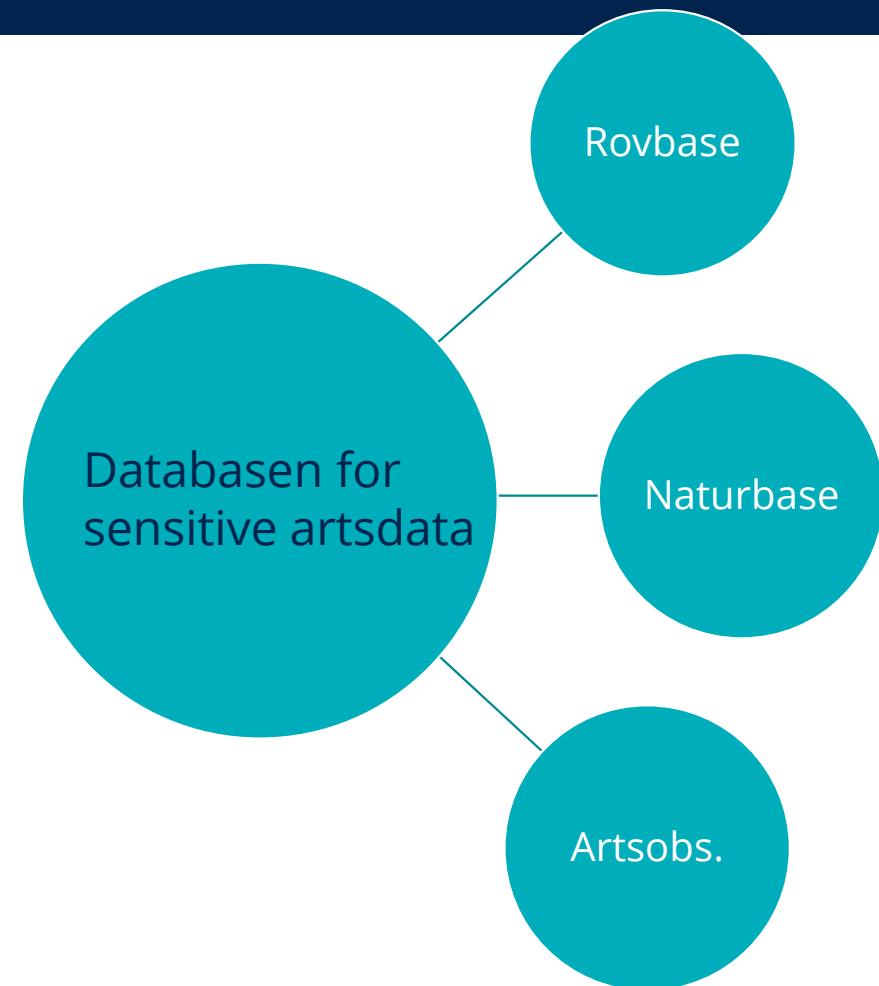
At the bottom of the information panel, there are navigation tabs: Om, Søk, **Detaljer**, and Symbole.

Databaseløsning for sensitive artsdata

- Skal samle alle sensitive artsdata på ett sted
- Passordbeskyttet tilgang til nøyaktig stedfestede data
- Behovsprøvd hvem som får tilgang og hva den enkelte får tilgang til (mulig å avgrense geografisk, i tid og på art)

<https://sensitive-artsdata.miljodirektoratet.no>

Hvilke arter regnes som sensitive?

Listet opp i «Retningslinjer for sensitive artsdata» (Miljødirektoratet)

Art	Objekt	Tilgangs-kategori
Snøugle	Hekkelok.	C
Dverggås	Hekke- og mytelok.	C
Ulv	Ynglehi m.m.	A + C
Brunbjørn	Ynglehi m.m.	A + C
Jaktfalk	Hekkelok.	A + C
Hubro	Hekkelok.	A + B
Slagugle	Hekkelok.	A + B
Kongeørn	Hekkelok.	A + B
Fiskeørn	Hekkelok.	A + B

Art	Objekt	Tilgangs-kategori
Jerv	Ynglehi m.m.	A + B
Fjellrev	Ynglehi m.m.	A + B
Gaupe	Ynglehi og familiegr.	A + B
Vandrefalk	Hekkelok.	A + B
Hønehauk	Hekkelok.	A + B
Sivhauk	Hekkelok.	A + B
Lappugle	Hekkelok.	A + B
Myrhauk	Hekkelok.	A + B
Havørn	Hekkelok.	A + B

Art	Objekt	Tilgangs-kategori
Lerkefalk	Hekkelok.	A + B
Lappfiskand	Hekkelok.	A + B
Vepsevåk	Hekkelok.	A + B
Vierspurv	Alle funn i hekketiden	A + B
Hortulan	Alle funn i hekketiden	A + B
Dobbelt-bekkasin	Spillplasser	A + B
Brushane	Spillplasser	A + B
Taiga-sædgås	Hekke- og mytelok.	A + B
Trønderlav	Voksested	A + B

	Henter data fra:	Hvilke data hentes?	Filtrering?	Hvilke arter?	Presisjon	Annen informasjon om datasettet - nyttig å vite
DATABASEN FOR SENSITIVE ARTSDATA (sensitive arter = snøugle, dverggås, ulv, brunbjørn, jaktfalk, hubro, slagugle, kongeørn, fiskeørn, jerv, fjellrev, gaupe, vandrefalk, hønehauk, sivhauk, lappugle, myrhauk, havørn, lercefalk, lappfiskand, vepsevåk, vierspurv, hortulan, dobbeltbekkasin, brushane, taigasædgås og trønderlav)	ROVBASE	Hekkelokaliteter Ynglelokaliteter/ familiegrupper	Ingen registreringer filtreres bort – alle hentes inn i sensitive artsdatabasen som registreringer der aktiviteten er definert som «Permanent»	Jaktfalk, snøugle, kongeørn, hønehauk, hubro, slagugle, fiskeørn, lappugle, vandrefalk, lercefalk, fjellvåk, myrhauk, vepsevåk, sivhauk, gaupe, jerv, ulv og bjørn + fjellrev	God (selv om feilregistreringer kan forekomme)	Kun SNO/MDIR og SF som legger inn data i denne basen – godt kvalitetssikrede data. Mye informasjon om enkeltregistreringer som ikke hentes over i sensitive artsdatabasen.
	NATURBASE	Hekkelokaliteter Andre aktiviteter (eks. overflyging, næringssøk)	Filtreres på aktivitetstype, dvs. noen aktivitetstyper filtreres bort – ulik filtrering for hver art	Alle sensitive arter, unntatt ulv, bjørn, jerv, gaupe og fjellrev.	Variabel	Ofte eldre data (1970 – 2000 hovedsakelig) Artsobs og Rovbase har overtatt som lagringsbase for artsdata, derfor få nye registreringer i Naturbase. Vær obs på presisjonsnivået på registreringene.
	ARTSOBS.	Hekkelokaliteter Andre aktiviteter (eks. overflyging, næringssøk)	Filtreres på aktivitetstype, dvs. noen aktivitetstyper filtreres bort – ulik filtrering for hver art Dersom en observatør ikke spesifiserer hva slags aktivitet som er observert, blir ikke registreringen hentet over i sensitive artsdatabasen.	Alle sensitive arter, unntatt ulv, bjørn, jerv, gaupe og fjellrev.	Variabel	«Alle» kan legge inn data i Artskart → i mange tilfeller unøyaktige registreringer, vær obs på dette.

Databasen for sensitive artsdata

- Vær oppmerksom på
 - Hvilken **datakilde** registreringen kommer fra
 - **Tidspunkt** for registrering (årstall, i eller utenfor hekketid)
 - **Presisjon** (hvor nøyaktig er registreringen, henger ofte sammen med datakilde)
 - Hvilken type **aktivitet** som er registrert (aktivitet knyttet til hekking/ungling og reir/hi eller andre aktiviteter, f.eks. næringssøk/overflyging)
- Har betydning for hvordan funn vektlegges

Økologisk grunnkart

Naturmangfold på kart samlet og presentert ett sted

Skal gi et bedre kunnskapsgrunnlag for forvaltnings- og planleggingsarbeid ved å samle kartlagene i én brukervennlig løsning.

Viser stedfestet informasjon om arter, naturtyper og landskap – og miljøvariablene som påvirker disse.

Hvilket naturmangfold er relevant for den aktuelle saken?

- To viktige spørsmål:
 - Vil det aktuelle tiltaket ha påvirkning på alle arter, naturtyper og økosystemer innenfor området?
 - Finnes det naturverdier utenfor tiltaksområdet som også kan bli påvirket?
- Erfaringsbasert lokalkunnskap vil være viktig i vurderingen av hva som er relevant for den aktuelle saken
 - Alle naturverdier, også de som ikke er truet, kan inngå i vurderingen
 - Eks. kan en viltkorridor ha stor betydning lokalt
- Generell kunnskap om arter, naturtyper og økosystemer

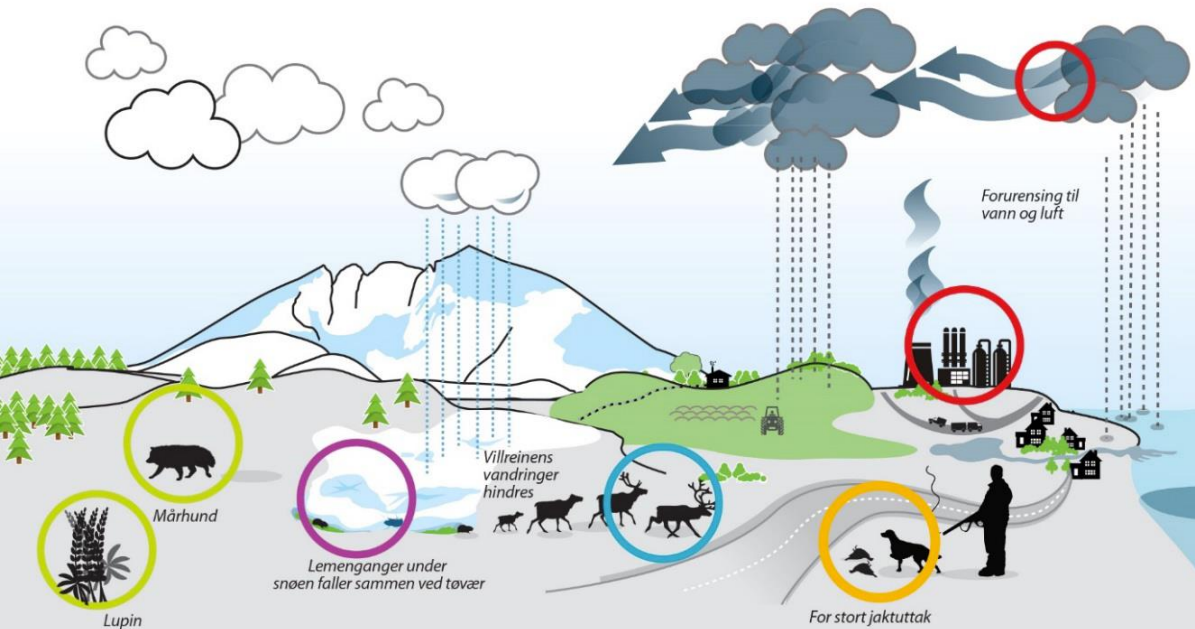
Del 2: Hvilken tilstand har naturmangfoldet? Hvilke effekter har tiltaket på arter/naturtyper/økosystemer?

Kilder til informasjon

Påvirkninger på natur

Fremmede organismer

Fremmede organismer kan utkonkurrere stedegne arter, forandre næringskjedene og føre med seg nye sykdommer.

Klimaendringer

Klimagassutslipp fører til temperaturøkninger og endret nedbørmønster. Klimasoner forskyves og levestandard og livssykluser påvirkes.

Arealendringer

Utbygging, infrastruktur, industri og landbruk kan påvirke leveområder.

Overhøsting

Høsting av en bestand som overstiger det naturen tåler. Evnen til rekruttering reduseres og resultatet blir bestandsnedgang.

Forurensning

Skadelige og giftige stoffer som spres i miljøet. Kan slippe ut fra industriprosesser og spres over lange avstander.

- De viktigste påvirkningsfaktorene for arter og naturtyper er beskrevet i rødlistene.
- Fagrapporter, konsekvensutredninger og forskningsresultater kan også gi nyttig kunnskap
- Arter og naturtypers utvikling over tid vil ha betydning når man skal vurdere effektene på naturmangfoldet, og ikke minst ved vurdering av samlet belastning.

Kilder til informasjon

- De ulike begrepene kan ofte gi et hint om hvordan det står til, og hvordan hensyn bør vektlegges i den enkelte sak:
 - **Utvalgt naturtype** – naturtyper som er gitt ekstra beskyttelse gjennom NML, meldeplikt
 - **Prioritert art** – arter som er gitt ekstra beskyttelse gjennom NML, må søkes om dispensasjon
 - **Trua naturtype** – naturtyper i kategoriene sårbar (VU), sterkt truet (EN) og kritisk truet (CR) i Norsk rødliste for naturtyper 2011
 - **Trua art** – arter i kategoriene sårbar (VU), sterkt truet (EN) og kritisk truet (CR) i Norsk rødliste for arter 2015
 - **Nær trua naturtype** – naturtyper i kategorien nær trua (NT) i Norsk rødliste for naturtyper 2011
 - **Nær trua art** – arter i kategorien nær trua (NT) i Norsk rødliste for arter 2015
 - **Ansvarsnaturtype** – naturtyper som har en vesentlig andel av sin utbredelse i Norge (25 %)
 - **Ansvarsart** – arter som har en vesentlig andel av sin utbredelse i Norge (25 %)
 - **Fredet art** – arter i Forskrift om fredning av truede arter
 - **Hensynskrevende art** – arter som krever spesielle hensyn, selv om de ikke havner under noen av de overnevnte kategoriene, eks. rovfugl, storfugl m.m.

Del 3: Hva er den samlede belastningen på arter, naturtyper og økosystemer?

Hva er den samlede belastningen?

Vurdering av andre forhold som påvirker naturmangfoldet:

Det konkrete tiltaket/inngrepet

+

Andre tilsvarende tiltak/inngrep

+

Andre typer tiltak/inngrep

+

Andre påvirkningsfaktorer

=

Samlet belastning på naturmangfoldet

Geografisk avgrensning av vurderingen:

- Andre påvirkningsfaktorer i leveområdene til det naturmangfoldet som berøres. Leveområdene er større for trekkende arter enn for stedbunden natur.
- Ved fare for at forvaltningsmålene ikke nås, må man vurdere påvirkning av art/naturtype/økosystem på landsbasis, jf. §§ 4 og 5.

Avgrensning av vurderingen i tid:

- Bakover i tid: Vurdere tidligere tiltak og inngrep innenfor forvaltningsorganets eget forvaltningsområde.
- Fremover i tid: Vurdere søknader forvaltningsorganet selv har til behandling og andre organers saker som gjelder store og viktige samfunnsmessige tiltak som organet rimeligvis har kunnskap om.
- Presedens: Understreker at hensynet til presedens kan være relevant å tillegge vekt ved vurdering etter annet lovverk.

- Påvirkninger fra det konkrete tiltaket/inngrepet
- Finnes det andre tilsvarende tiltak/inngrep som kan påvirke naturmangfoldet?
- Finnes det andre tiltak/inngrep som kan påvirke det samme naturmangfoldet?
- Er det andre påvirkningsfaktorer som vil ha betydning?

Del 4: Oppsummering og intro til vurderinger og vektlegging av naturmangfoldet

Kunnskapsgrunnlaget - oppfordring

- Bruke alle kjente kilder til kunnskap
 - Ikke alt vises i offentlige databaser
 - Ikke alle områder i Norge er kartlagt – kan fortsatt være store verdier her
 - Lokalkunnskap er en viktig kilde for tilleggsinformasjon
- Ha god kunnskap om verdier i egen kommune, hva som kjennetegner viktige livsmiljøer, arters krav til leveområder og naturtypers innhold m.m.
 - Både det store bildet og de små enkeltfaktorene i det store bildet
 - Både det spesielle og truede, men også det «trivielle» som bidrar til opprettholdelsen av økosystemer

Vær kildekritiske!

- Mange forbedringspunkter for kunnskapsgrunnlaget, men viktig å huske på at vi heller aldri vil få et «perfekt» kunnskapsgrunnlag – naturen er i endring.
- Hvordan skal vi da vurdere og bruke den kunnskapen vi har?
 - Hva gjør vi når det er gamle registreringer? Lite eller ingen informasjon om hva som er registrert?
 - Hvordan skal man forholde seg til unøyaktighet? Flere versjoner av samme registrering?
- Ikke noe fasitsvar her, men god kunnskap om arter og naturtyper lokalt, effekter på disse og kjennskap til potensielle områder for naturverdier vil kunne være til hjelp i vurderingene.

Kunnskap om naturverdiene i det aktuelle området, samt om hvilke effekter et tiltak vil ha på verdiene er viktig for:

Å kunne vurdere om kravet til kunnskapsgrunnlaget er oppfylt (§ 8)

Å gjøre vurderinger av den samla belastningen på naturmangfoldet (§ 10)

- Summen av påvirkninger fra det aktuelle tiltaket og andre tiltak i fortid, nåtid og framtid på enkeltarter og naturtyper, samt hele økosystemer

Å vurdere om føre-var-prinsippet kommer til anvendelse (§ 9)

- Usikkerhet om hvilket naturmangfold som berøres av et tiltak – må være indikasjoner på at arter/naturtyper vil bli berørt – viktig å kjenne til hvor arter/naturtyper vanligvis finnes
- Usikkerhet om virkninger av tiltak – må ofte vurderes ut fra generell økologisk kunnskap
- Vurdering av om skade på naturmangfoldet er vesentlig vil ofte avhenge bl.a. av en vurdering av hvor truet/verdifullt naturmangfoldet er – viktig å kjenne til rødlistene og ansvarsarter, særlig viktige arter for fylket og kommunen m.m.

Takk for oppmerksomheten 😊

Spørsmål?

Statsforvalteren i Innlandet

Facebook Statsforvalteren i Innlandet
Nettside www.statsforvalteren.no/in